

Laodicea – Číslo tri

Aké sú pravidlá?

Jeff Pippenger

2023-08-30

„Mali by sme sami vedieť, čo tvorí kresťanstvo, čo je pravda, čo je viera, ktorú sme prijali, aké sú biblické pravidlá — pravidlá, ktoré nám boli dané z najvyššej autority.“ The 1888 Materials, 403.

Už niekoľko rokov Future for America poukazuje na to, že sedem cirkví zo Zjavenia nielenže predstavuje dejiny novodobého Izraela od čias apoštolov až do konca sveta, ale že sedem cirkví zároveň predstavuje aj staroveký Izrael od čias Mojžiša až po ukameňovanie Štefana. Priekopníci adventizmu túto pravdu neučili, no rozumeli zásadám, ktoré túto pravdu ustanovujú, a používali ich. Ježiš označuje koniec od začiatku a staroveký Izrael predstavuje novodobý Izrael. Preto každá pravda, ktorá je súčasťou prorockých charakteristík novodobého Izraela, existovala aj v starovekom Izraeli.

Pred dejinami milleritského hnutia bol tradičný kresťanský pohľad na sedem cirkví taký, že predstavovali skutočné cirkvi v Malej Ázii v čase Jána. Tradičný pohľad takisto chápal, že rada určená jednotlivým cirkvám môže byť zároveň chápaná ako osobitná rada rôznym cirkvám v priebehu kresťanských dejín a tiež že tá istá rada a varovania sú určené jednotlivým kresťanom. Rozumeli aj tomu, že sedem cirkví predstavuje sedem období cirkevných dejín od čias učeníkov až do konca sveta. Tieto pohľady predchádzali dejinám milleritského hnutia. Tieto štyri rozpoznania týkajúce sa siedmich cirkví, ktoré tvoria tradičný pohľad a ktoré predchádzali Williamovi Millerovi, boli a sú založené na „historicistickom“ výklade Biblie. Práve túto metodológiu Boží anjeli viedli Williama Millera prijať.

„Sedem cirkví Ázie predstavuje dejiny Cirkvi Kristovej v jej siedmich podobách, vo všetkých jej zákrutách a zvratoch, vo všetkej jej prosperite i protivenstve, od dní apoštolov až do konca sveta. Sedem pečatí sú dejinami pôsobenia mocností a kráľov zeme voči Cirkvi a Božej ochrany jeho ľudu počas toho istého času. Sedem trúb sú dejinami siedmich osobitných a ťažkých súdov zoslaných na zem, čiže na Rímske kráľovstvo. A sedem čiaš je sedem posledných rán zoslaných na pápežský Rím. Medzi tým sú vmiešané mnohé iné udalosti, votkané ako prítoky, ktoré naplňajú veľkú riekku proroctva, až napokon celé toto dielo vyústi do oceánu večnosti.“

„Toto je podľa mňa plán Jánovho proroctva v knihe Zjavenia. A človek, ktorý si želá porozumieť tejto knihe, musí mať dôkladnú znalosť iných častí Božieho slova. Obrazy a metafory použité v tomto proroctve nie sú všetky vysvetlené v ňom samom, ale musia sa hľadať u iných prorokov a vykladať v iných miestach Písma. Preto je zrejmé, že Boh zamýšľal štúdium celku aj na to, aby sa dosiahlo jasné poznanie ktorejkoľvek jeho časti.“ William Miller, Miller's Lectures, zväzok 2, prednáška 12, 178.

Sestra Whiteová súhlasí s „historicistickým“ pohľadom, ktorý zastával Miller, a potvrdzuje ho, no ku knihe Zjavenia pridala hlbší vhl'ad, než aký mal Miller, pretože Miller nepoznal svätyniu takú, aká v skutočnosti je. Svätosť chápal ako zem. Sestra Whiteová rozpoznala, že keď Ježiš predkladal proroctvá znázornené v knihe Zjavenia, Kristus tak robil v spojení so svojim dielom nebeského Veľkňaza.

Keď sa Ján obráti a uvidí Krista, kráča medzi svietnikmi v kňazských rúchach, a svietniky sa nachádzajú vo svätyni, a teda v dejinách po Jeho nanebovstúpení, avšak predtým, než v roku 1844 vstúpil do Najsvätejšieho miesta. Miller nemohol rozumieť významu tejto skutočnosti. Rovnako by jej nerozumeli ani Tyndale, Luther, John Wycliffe či ktorýkoľvek z raných reformátorov. Pravda je postupná, žiariac čoraz jasnejšie až do dokonalého dňa.

„Veľká zásada, ktorú tak vznešene obhajovali Robinson a Roger Williams, totiž že pravda je postupná a že kresťania majú byť pripravení prijať všetko svetlo, ktoré môže zažiarit' z Božieho svätého slova, sa z očí ich potomkov vytratila. Protestantské cirkvi v Amerike — a takisto aj tie v Európe — tak veľmi zvýhodnené tým, že prijali požehnania reformácie, nepostupovali ďalej po ceste reformy. Hoci z času na čas povstalo niekoľko verných mužov, aby hlásali novú pravdu a odhaľovali dlho pestovaný blud, väčšina, podobne ako Židia v Kristových dňoch alebo pápeženci v Lutherovom čase, sa uspokojila s tým, že verila tak, ako verili ich otcovia, a žila tak, ako žili oni. Náboženstvo preto opäť zdegenerovalo na formalizmus; a bludy a poverby, ktoré by boli odvrhnuté, keby cirkev naďalej kráčala vo svetle Božieho slova, boli ponechané a pestované. Tak duch vdýchnutý reformáciou postupne vyhasínal, až napokon vznikla v protestantských cirkvách takmer taká veľká potreba reformy, aká bola v Rímskej cirkvi v Lutherovom čase. Vládla tam tá istá svetskosť a duchovná otupenosť, podobná úcta k názorom ľudí a nahrádzanie učenia Božieho slova ľudskými teóriami.“ The Great Controversy, 297.

Ak sa neuzná skutočnosť, že pravda sa v priebehu dejín rozvíja postupne, potom môže byť význam akéhokoľvek nového svetla v tejto poslednej generácii celkom nemožné rozpoznať. Keď človek prestane chápať postupnú povahu „pravdy“, automaticky sa začne spoliehať na tradície, zvyky a vedenie padlého človeka.

Metodológia, ktorú Miller použil, je medzníkom, ktorý prechádza celou prorockou líniou a predkladá svedectvo o rozvoji biblickej pravdy, ktorý sa začal apoštolmi. Predsa však v medzníku predstavovanom Millerom nachádzame začiatok, ktorý si na konci vyžaduje svoj protipól. Väčšina týmito skutočnostiam nikdy nerozumie, no so satanom to tak nie je.

Satan odporuje pravde a jej rozvíjaniu od svojej vzbury v nebi. Keď dejiny dospeli do bodu, v ktorom reformátori začali jasne chápať, ako skúmať Bibliu, Satan urobil to, čo robí vždy, a zaviedol falzifikáty. Historické dôkazy o jeho diele falšovania pravdy ukazujú, že jezuiti ako Ribera a Louis de Alcazar zamerali svoju falšovateľskú metodológiu osobitne proti knihe Zjavenia. Skazená metodológia, ktorá sa nazýva „preterizmus“, sa začala v druhom a treťom storočí s dvoma hlavnými predstaviteľmi tejto falošnej metodológie. Jedným bol Eusebius z Cézarey (260–339) a druhým Victorinus z Pettau (zomrel okolo roku 304). Obe tieto rané historické osobnosti presadzovali metodológiu, podľa ktorej sa kniha Zjavenia naplnila počas obdobia Rímskej ríše

prostredníctvom takých historických postáv, ako bol neslávne známy cisár Nero.

V devätnástom storočí zaviedol John Darby (1800–1882) zo Spojeného kráľovstva ďalšiu satanskú metodológiu, ktorá bola vložená aj do poznámok pod čiarou trójskeho koňa Biblie nazývanej Scofield Reference Bible, ktorú sme už predtým identifikovali. „Dispenzacionalizmus“ je teologický rámec, ktorý rozdeľuje dejiny a Božie zaobchádzanie s ľudstvom na odlišné obdobia, čiže „dispenzácie“, v ktorých Boh spravuje svoj plán rozličnými spôsobmi. Uvádzam to na tomto mieste, pretože ide o jednu z nepravd, ktoré boli zavedené do hnutia Future for America hlasmi z tej istej oblasti, odkiaľ Darby šíril svoje satanské myšlienky. Darbyho myšlienky, ktoré útočili na Future for America, boli sprevádzané filozofiou takzvaného súčasného hnutia „woke“, ktoré presadzuje tú istú anarchiu predstavovanú Francúzskou revolúciou a tú istú nemravnosť predstavovanú Sodomou a Gomorou.

Dnešní teológovia moderného adventizmu používajú systém rozoberania biblických právd založený na dvojitom systéme biblického výkladu, ktorý uplatňujú, aby podkopali a popreli Bibliu i Ducha prorocstva. Rozdeľujú ľudí buď na odborníkov na biblické jazyky, alebo na odborníkov na biblické dejiny. Tak dnešní teológovia adventizmu ovládajú myslenie laodicejského adventizmu buď tým, že vykladajú Božie slovo na základe chápania dejín padlým človekom, alebo na základe chápania jazyka padlým človekom. Tieto moderné prejavy bludu, ktoré sa často používali na útok proti posolstvu, ktoré práve čítate, budú v týchto článkoch ďalej rozoberané, keď budeme uvažovať o symbolike Francúzskej revolúcie. Satan žije a vie, že jeho čas je krátky. Posledné pravidlo Millerových pravidiel, číslo štrnásť, sa končí nasledujúcim odsekom.

„Teológia vyučovaná v našich školách je vždy založená na nejakom sektárskom vierovyznaní. Možno sa hodí vziať nepopísanú myseľ a vtlačiť jej tento druh učenia, ale vždy to skončí fanatizmom. Slobodná myseľ sa nikdy neuspokojí s názormi iných. Keby som bol učiteľom mládeže v teológii, najprv by som spoznal ich schopnosti a zmýšľanie. Keby boli dobré, viedol by som ich k tomu, aby sami študovali Bibliu, a vyslal by som ich von slobodných konať svetu dobro. Ale ak by nemali vlastnú myseľ, vtláčil by som im myseľ niekoho iného, napísal by som im na čelo bigot a vyslal by som ich ako otrokov!“ William Miller, Miller's Works, zväzok 1, 24.

V období bezprostredne po tom, čo žil Ján Zjaviteľ, a v dňoch reformácie Satan aktívne vytváral falošnú prorockú metodológiu, aby zmiatol a zničil pravú biblickú analýzu. Čo sa v týchto historických skutočnostiach niekedy prehliada, je to, že všetky tieto satanické metodológie boli zamerané priamo na nijakú inú knihu než na knihu Zjavenie. To bolo predmetom každého z týchto šíriteľov satanického zmätku. Kniha Zjavenie bola vždy Satanovým terčom. Satan vie, že práve proti knihe Zjavenie musí viesť vojnu. Keď túto skutočnosť rozpoznáme, môžeme potom rozpoznať aj inú neviditeľnú realitu, ktorá je zastretá ďalšou významnou pravdou.

Falošná metodológia jezuitov bola zamýšľaná tak, aby zabránila jasnému pochopeniu, že pápež rímskej cirkvi je antikristom biblického prorocstva. Každý protestantský reformátor bez jedinej výnimky dospel k poznaniu a rozpoznaní tejto pravdy. Preto keď boli v minulosti prostredníctvom slova a publikácií verejne predložené presné dejiny mužov, ako boli Ribera a Louis de Alcazar, dejiny mužov, ako boli Ribera a Louis de Alcazar, sa používali na účel

preukázania satanského úsilia zabrániť správne pochopeniu „človeka hriechu“. Písomné alebo ústne svedectvá odhaľujúce účel zavedenia týchto satanských metodológií sú správne potiaľ, pokiaľ siahajú, ale Satan sa usiloval zakryť viac než iba biblické dôkazy, ktoré označujú antikrista za rímskeho pápeža.

V knihe Zjavenia sa nachádzajú pravdy, ktoré boli zakryté zmätkom vytvoreným týmito falošnými systémami biblického výkladu, stojacimi mimo predmetu muža, ktorého číslo je šesťstošesťdesiatšesť. Jednou z týchto právd je celkom určite pravda znázornená vtedy, keď je sedem cirkví chápaných v ich najplnšom rozvinutí. V rámci siedmich cirkví sa nachádzajú pravdy, ktoré hovoria priamo o dejinách, ktoré sa začali 1. septembra 2001 a končia sa v kríze nedeľného zákona. Satan sa usiloval udržať toto svetlo pochované a vynášiel satanské metodológie, aby zahmlil niekoľko drahokamov pravdy nachádzajúcich sa v knihe Zjavenia, nielen stotožnenie rímskeho pápeža s antikristom.

Predtým, než bol v roku 538 zjavený „človek hriechu“, muži ako Eusebius a Victorinus útočili na knihu Zjavenia v snahe zastrieť vzostup pápežskej moci. Neskôr v dejinách Kristus splnil svoj sľub daný Tyatíre a vyviedol jitrenku reformácie (Wycliffe), a Satan potom vyviedol dve významné historické postavy, aby presadzovali a pokračovali v jeho satanskom diele. Dlhý, vlečúci sa boj o rozvoj pravdy, ktorý dosahuje svoj vrchol vtedy, keď je odpečatené tajomstvo knihy Zjavenia, (tesne pred ukončením času milosti) zahŕňa svetlo zo siedmich cirkví, ktoré Miller nikdy nerozpoznal, ani sestra Whiteová, no dá sa ľahko ukázať, že Miller aj Duch proroctva potvrdzujú nové svetlo, lebo nové svetlo nikdy neprotirečí starému svetlu.

„Je skutočnosťou, že máme pravdu, a musíme sa s neochvejnou vytrvalosťou držať stanovísk, ktoré nemožno otriastať; nesmieme však s podozrievaním hľadiť na nijaké nové svetlo, ktoré môže Boh zoslať, a hovoriť: Naozaj nevidíme, že by sme potrebovali nejaké ďalšie svetlo okrem starej pravdy, ktorú sme doteraz prijímali a v ktorej sme upevnení. Kým zotrávame v tomto postoji, svedectvo Pravého Svedka uplatňuje na naše prípady svoje pokarhanie: ‚A nevieš, že si biedny, úbohý, chudobný, slepý a nahý.‘ Tí, ktorí sa cítia bohatí, zbohatnutí a nič nepotrební, sú v stave slepoty voči svojmu skutočnému postaveniu pred Bohom, a nevedia o tom.“ Review and Herald, August 7, 1894.

Prvoradou skúškou nového svetla je to, či neprotirečí ustanovenej pravde a či zachováva základné pravdy.

„Keď moc Božia vydáva svedectvo o tom, čo je pravda, táto pravda má stáť naveky ako pravda. Nemožno pripúšťať nijaké neskoršie domnienky, ktoré by odporovali svetlu, ktoré Boh dal. Povstanú ľudia s výkladmi Písma, ktoré sú pre nich pravdou, no pravdou nie sú. Pravdu pre tento čas nám Boh dal ako základ našej viery. On sám nás učil, čo je pravda. Povstane jeden, a potom ešte ďalší, s novým svetlom, ktoré odporuje svetlu, ktoré Boh dal pod potvrdením svojho Svätého Ducha.“ Selected Messages, kniha 1, 162.

Satan má Knihu zjavenia na muške svojich útokov od času, keď Ján zaznamenal posolstvá v nej obsiahnuté. Ježiš povedal:

Ale blahoslavené sú vaše oči, lebo vidia, a vaše uši, lebo počujú. Lebo veru vám hovorím, že mnohí proroci a spravodliví ľudia túžili vidieť to, čo vy vidíte, ale nevideli, a počuť to, čo vy počujete, ale nepočuli. Matúš 13,16.17.

Požehnanie spojené s videním a počutím je požehnaním porozumieť posolstvu Zjavenia Ježiša Krista. Keď Ján predstavoval tých, ktorí v „posledných dňoch“ vidia a počujú toto posolstvo, padol, aby sa klaňal anjelovi Gabrielovi, ktorý Jána okamžite upozornil, aby to nerobil.

A ja, Ján, som videl tieto veci a počul ich. A keď som ich počul a videl, padol som, aby som sa poklonil pred nohami anjela, ktorý mi tieto veci ukázal. Vtedy mi povedal: Hľad', nerob to! Lebo som tvoj spoluslužobník a spoluslužobník tvojich bratov, prorokov, i tých, ktorí zachovávajú slová tejto knihy: Bohu sa klaňaj. Zjavenie 22:8, 9.

Gabriel i Ján sú obaja stvorené bytosti, ktoré majú uctievať iba Stvoriteľa. Mnohí proroci a spravodliví muži, vrátane anjelov, túžili „vidieť“ a „počuť“ posolstvo Polnočného volania, keď bude zopakované na konci sveta.

„Kristus povedal: ‚Blahoslavené sú vaše oči, že vidia, a vaše uši, že počujú. Lebo veru vám hovorím, že mnohí proroci a spravodliví muži túžili vidieť to, čo vidíte vy, a nevideli; a počuť to, čo počujete vy, a nepočuli‘ [Matúš 13,16.17]. Blahoslavené sú oči, ktoré videli to, čo bolo videné v rokoch 1843 a 1844.

„Posolstvo bolo dané. A pri opakovaní tohto posolstva by nemalo byť nijaké meškanie, lebo znamenia časov sa naplňajú; záverečné dielo musí byť vykonané. Veľké dielo bude vykonané v krátkom čase. Čoskoro bude z Božieho ustanovenia dané posolstvo, ktoré zosilnie v mocné volanie. Potom Daniel povstane vo svojom údele, aby vydal svoje svedectvo.“ Manuscript Releases, zväzok 21, 437.

To, čo túžili vidieť spravodliví muži (Ján) a ich spoluslužobníci (anjeli), bolo konečné naplnenie Polnočného volania na konci adventizmu, keď zem mala byť osvietená Božou slávou. Toto záverečné zjavenie moci v neskorom daždi sa uskutočňuje odpečatením Zjavenia Ježiša Krista.

O tomto spasení usilovne dopytovali a dôkladne pátrali proroci, ktorí prorokovali o milosti pripravenej pre vás. Skúmali, na ktorý alebo na aký čas poukazoval Duch Kristov, ktorý bol v nich, keď vopred svedčil o Kristových utrpeniach a o sláve, ktorá mala nasledovať. Im bolo zjavené, že neslúžili sami sebe, ale nám, keď zvestovali to, čo vám teraz oznámili tí, ktorí vám kázali evanjelium v Duchu Svätom zoslanom z neba; do týchto vecí túžia nazerať anjeli. Preto si prepášte bedrá svojej mysle, buďte triezvi a dokonale dúfajte v milosť, ktorá vám bude prinesená pri zjavení Ježiša Krista. 1 Peter 1:10–13.

Proroci, spravodliví muži a anjeli túžili žiť v čase, keď sa počas záverečného naplnenia Polnočného volania vylieva „milosť“ čiže Božia moc. Táto „milosť“, ktorá je Božou stvoriteľskou mocou, je prinášaná ľuďom, keď je odpečatené Zjavenie Ježiša Krista. Satan vie, že prostriedok, ktorým sa Božia stvoriteľská moc sprostredkúva Jeho ľudu, sa uskutočňuje prostredníctvom posolstva odpečateného v knihe Zjavenia, a preto vynaložil svoje najvyššie úsilie na to, aby zmiatol, potlačil a zakryl svetlo obsiahnuté v knihe Zjavenia. Tým svetlom nie je len stotožnenie človeka hriechu, lebo táto pravda bola už pred stáročiami dôkladne zdokumentovaná všetkými

protestantskými reformátormi.

Bol som v Duchu v deň Pánov a počul som za sebou mohutný hlas ako hlas poľnice, ktorý hovoril: Ja som Alfa i Omega, prvý i posledný. A čo vidíš, napíš do knihy a pošli siedmim cirkvám, ktoré sú v Ázii: do Efezu, do Smyrny, do Pergama, do Tyatíry, do Sard, do Filadelfie a do Laodicey. I obrátil som sa, aby som videl hlas, ktorý so mnou hovoril. A keď som sa obrátil, uvidel som sedem zlatých svietnikov; a uprostred siedmich svietnikov kohosi podobného Synovi človeka, odetého rúchom až po nohy a prepásaného na prsiach zlatým pásom. Jeho hlava a jeho vlasy boli biele ako vlna, ako sneh; a jeho oči boli ako plameň ohňa; a jeho nohy boli podobné lesklému kovu, akoby rozžeravenému v peci; a jeho hlas bol ako zvuk mnohých vôd. A vo svojej pravej ruke mal sedem hviezd; a z jeho úst vychádzal ostrý dvojsečný meč; a jeho tvár bola ako slnko, keď svieti vo svojej moci. A keď som ho uvidel, padol som k jeho nohám ako mŕtvy. A položil na mňa svoju pravú ruku a povedal mi: Neboj sa; ja som prvý i posledný a ten živý; a bol som mŕtvy, a hľa, som živý na veky vekov. Amen. A mám kľúče pekla i smrti. Napíš teda, čo si videl, i čo je, i čo sa má diať potom. Zjavenie 1:10–19.

Kým adventizmus zastával „historickú“ metodológiu, uznával, že všetky cirkvi zo Zjavenia 2 a 3 sa opakujú v poslednej cirkvi. Žiaľ, na konci devätnásteho storočia už satan adventizmu zatváral oči pred posvätnou metodológiou, pred ochranou, ktorú poskytovala, i pred jej uplatňovaním ako nevyhnutnou súčasťou ich zodpovednosti ako „strážcov veľkých právd proroctva“. Aj keď bola táto metodológia v adventizme odkladaná bokom, stále sa našli takí, ktorí ju uplatňovali. Knihu *Story of the Seer of Patmos* používame ako svedectvo toho, že uplatnenie všetkých cirkví na dejiny Laodicey je oprávnenou aplikáciou proroctva. Nasledujú úryvky z tejto knihy, ktoré objasňujú bod, na ktorý poukazujem.

„Treba mať na pamäti, že tak ako sa skúsenosť Efezu, Smyrny a Pergama zopakuje v poslednej cirkvi pred druhým príchodom Krista, tak aj dejiny Tyatíry budú mať svoj náprotivok v poslednej generácii.“ Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 69.

Haskell správne poukazuje na to, že skúsenosť prvých štyroch cirkví sa opakuje, alebo ako hovorí on, „bude mať svoju obdobu v poslednej generácii“.

„Použil túto skúšku, no všetko poukazovalo dopredu na rok 1843 ako na čas, keď svet musí privítať svojho Spasiteľa. Stav ľudu pri prvom príchode Krista sa teraz opakoval.“ Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 75.

Haskell hovoril o tom, že William Miller určil rok 1843 ako Druhý príchod Krista, a uvádza, že podmienky prvého adventu sa zopakovali v čase milleritov. Haskell mal pravdu a sestra Whiteová potvrdzuje, že sám Miller bol predstavovaný Jánom Krstiteľom.

„Ako Ján Krstiteľ ohlasoval prvý príchod Ježiša a pripravoval cestu pre Jeho príchod, tak William Miller a tí, ktorí sa k nemu pripojili, ohlasovali druhý príchod Božieho Syna.“ *Early Writings*, 229.

Haskell dokonca poukazuje na to, že počas dejín Pergama (tretieho zboru predstavujúceho kompromis kresťanstva s modlárstvom) sa opakovali dejiny Sárd, piateho zboru.

„V dejinách Pergama bol čas, keď sa kresťanstvo domnievalo, že pohanstvo je mŕtve; no v skutočnosti náboženstvo, ktoré sa zdanlivo javilo ako porazené, zvíťazilo. Pokrstené pohanstvo vstúpilo do cirkvi. V časoch Sard sa tieto dejiny zopakovali.“ Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 75, 76.

Sardis bol cirkev reformácie, ktorá sa prebudila a protestovala proti satanským klamstvám pápežstva, no ešte skôr, ako bolo jej dielo dokončené, už sa začala vracat' do Ríma. Myslela si, podobne ako cirkev v Pergame, že pápežstvo je mŕtve, no v skutočnosti bolo stále živé. Haskell tiež uvádza, že na cirkev ostatku žiaria „nahromadené lúče všetkých minulých vekov“.

„Na túto poslednú cirkev — ostatok — dopadajú sústredené lúče všetkých minulých vekov.“ Stephen N. Haskell, *Story of the Seer of Patmos*, 69.

Netvrdím, že Haskell rozpoznal, že postupné dejiny predstavované siedmimi cirkvami sa naplnili aj v dejinách starovekého Izraela, no keď píše, že „nahromadené lúče všetkých minulých vekov“ „žiaria“ na „poslednú cirkev“, túto pravdu nepochybne potvrdzuje. Staroveký Izrael je zahrnutý medzi „lúče“ „minulých vekov“. A hoci zastáva zásady nevyhnutné na rozpoznanie symboliky siedmich cirkví v dejinách starovekého Izraela, nie som si istý, do akej hĺbky rozpoznal paralely vyjadrené v týchto symboloch. Som si tiež istý, že nerozpoznal ešte dôležitejší aspekt dejín predstavovaných siedmimi cirkvami, aspekt, ku ktorému smerujeme.

Tejto pravde sa budeme venovať v našom nasledujúcom článku.